

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 7. jaanuaril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis on **Kahro Lukk** meenutamas oma spordinoorust.

Neljapäeval, 15. jaanuaril kell 16.00 – ESAS TO klubiõhtu Kalevi sportlasklubis (Tallinn, Pärnu mnt. 41) ja loota on, et seekord koos **Ants Antsoniga**.

Kolmapäeval, 4. veebruaril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis on külas **Jaanus Kriisk**, kes räägib Fred Kudu eluraamatu saamisloost, aga ka üldse oma suhetest spordiga, täpsemalt kergejõustiku ja kümnevõistlusega.

Kolmapäeval, 11. veebruaril – Eesti Spordimuuseumis avatakse näitus “Pilk varakambrisse VI”

Neljapäeval, 12. veebruaril kell 12.00 – Pärnu XIV spordiajaloo päev Ingeri-Soome seltsimajas (Pärnu, Lõuna 18), külas **Jüri ja Tatjana Jaanson**.

Neljapäeval, 19. veebruaril kell 15.00 – ESAS TO korraldamisel vaadatakse **Eesti Filmiarhiivis** (Tallinn, Ristiku 84) sporditeemalisi filmijuppe.

Laupäeval, 28. veebruaril (~16.00, jälgige reklaami) – Eesti Spordimuuseumis muuseumirahva korraldamisel **Eesti spordikilva karikasarja V etapp**, mis toimub paarismälumänguna maailma- ja Eesti spordist läbi aegade. Osalemine avatud kõigile.

Kolmapäeval, 4. märtsil kell 12.00 – ESAS seltsipäev Eesti Spordimuuseumis, kus on oodata huvitavat spordijuttu.

Laupäeval, 14. märtsil kell 11.00 – toimub Eesti Spordimuuseumi XXI konverents, kus jutuks kergejõustik Eestis 100 aasta kestel.

Neljapäeval, 19. märtsil kell 16.00 – ESAS TO klubiõhtul Kalevi sportlaskubis (Tallinn, Pärnu mnt. 41) räägitakse kindlasti huvipakkuvatel teemadel.

Teisipäeval, 24. märtsil kell 11.00 (esialgne aeg, järgige reklaami) – **Viljandi VIII spordiajaloo päev**

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

ESAS TEGEVUSKAVA 2009. AASTAKS

1. ORGANISATSIOONILINE TEGEVUS

1.1. Seltsi tegevuse propageerimine ja liikmeskonna laiendamine	pidev	juhatus
1.2. Koostöö EOK-ga Eesti spordiajaloo uurimise edendamiseks.	pidev	juhatus
1.3. Koostööprojektid spordiajaloo tegelevate isikute ja organisatsioonidega	pidev	juhatus
1.4. Spordiajaloo uurijate (toimkondade) ellukutsumise ja alade ajaloo uurimise taotlemise jätkamine spordiala liitudes	pidev	juhatus
1.5. Info levitamine, selle pidev täiendamine ja uuendamine internetis oma tegevuse kohta (ESM koduleheküljel)	pidev	juhatus ja D. Lell
1.6. Seltsi täiskogu koosolekute ettevalmistamine ja läbiviimine	6. mail	juhatus

2. SELTSITEGEVUS

2.1. ESAS seltsipäevad	graafik	juhatus
2.2. Tallinna osakonna klubiõhtud	graafik	TO juh.
2.3. Pärnu XIV spordiajaloo päev	12. veebruar	kohalik aktiiv
2.4. Viljandi VIII spordiajaloo päev	24. märts	kohalik aktiiv
2.5. ESS Kalev ajaloopäev	aprill	Kalev ja TO
2.6. ESAS XX aastapäeva ettevalmistamine ja tähistamine	28. nov.	juhatus

3. METOODILINE TÖÖ JA KOOLITUS

3.1. Koolituspäev Tartus	6. mai	juhatus
3.2. Koolituspäev Tallinnas	7. okt.	TO juhatus
3.3. Suvekool	8.–9. aug.	juhatus

4. UURIMISTÖÖ JA KIRJASTAMINE

4.1. Teataja väljaandmine	iga kv.	E. Mainla
4.2. ESAS XX juubeli voldiku ettevalmistamine ja väljaandmine	I-IV kv.	E. Mainla
4.3. Toimetiste nr. 9 materjali ettevalmistamine ja toimetamine	II-IV kv.	E. Mainla
4.4. Teemade "Eesti meistrivõistluste arengulugu" ja "Meie rekord" uurimise jätkamine	I-IV kv.	TO juhatus
4.5. Projekti "Eesti spordi aastaraamat 1918–1940" ettevalmistamine	I-IV kv.	toimkond
4.4. Eesti spordi biograafilise leksikoni täiendatud ja parandatud kordustrüki ettevalmistamine	I-IV kv.	toimkond

5. MAJANDUSTEGEVUS

5.1. Liikmemaksude kogumine	pidev	laekurid
5.2. Fondidest toetuste taotlemine	pidev	juhatus
5.3. Majandusküsimuste lahendamine	pidev	juhatus

Hea seltsikaaslane! Palun anna 15. jaanuariks juhatusale teada oma arvamustest ja ettepanekutest uue aasta tegevuskava suhtes – mida lisada, muuta, parandada.

TEATMEMATERJALI KOGUMISE VÕISTLUS

Eesti Spordimuuseum koostöös Eesti Spordiajaloo Seltsiga kuulutab välja **XXXII spordiajaloolise teatmematerjali kogumise võistluse**.

Spordimuuseum on huvitatud töödest, mis käsitlevad spordiliitude, -ühingute, -seltside, -klubide ja kehakultuurikollektiivide ajalugu, kohalikku kehakultuuri- ja sporditegevust (linnas, maakonnas, alevis, külas jne.), spordibaaside väljaarendamist, väljapaistvate sportlaste, treenerite, spordijuhtide ja -aktivistide elu ning tegevust jms.

Enne Teist Maailmasõda tegutses Eestis mitusada spordiseltsi ja -osakonda, millest paljude kohta on andmed veel väga lünklikud või koguni puuduvad. Väga vajalikud on materjalid spordi-erialaliitude ja maakondade spordiliitude tegevuse kohta. Samuti ootavad sügavamalt käsitlemist Eesti Spordi Keskliidu, Eesti Olümpiakomitee, Kehakultuuri Sihtkapitali Valitsuse (ja nende juhtide) tegevus. Vajalikud on andmed noorte sportlikust vaba aja veetmisest, skautide-gaidide ja noorkotkaste-kodutütarde sportlikest ettevõtmistest, sporditööst koolides, kõrgemates õppeasutustes jne. Siiani on üsna lünklikult uuritud spordielu Eesti Kaitseväes, politseis, kaitseliidus, samuti tuletõrje-, haridus-, karskus- ja teistes sporti oma tegevuse osaks pidanud seltsides.

Varasemat perioodi käsitlevate ülevaadete kõrval on teretulnud tööd traditsiooniliste spordiürituste (piirkondlikud spordimängud, mitmesugused jooksud, orienteerumisüritused, suusamatkad-maratonid, auhinna- ja mälestusvõistlused jne.) ja rahvaspordi tegevusmailt. Oodatud on ülevaated spordiföderatsioonide ja -seksioonide töö kohta mingil perioodil või valdkonnas. Nüüd, kus spordisüsteem on ammugi pöördunud tagasi 1940. aastal katkenud rajajoontele, oleks viimane aeg fikseerida vahepealse viiekümne okupatsiooniaasta jooksul juhtunu (kes?, miks?, millal?, kus?, kuidas? jne.), et anda tõene hinnang sellele perioodile. Teatavasti olid dokumentaalsed ja statistilised andmed sageli tegelikkust lakeerivad.

Ei tohiks tähelepanuta jätta ka viimast 18 aastat – taasiseseisvusaja sündmusi, sealhulgas spordialaliitude (taas-)loomist ja lülitumist rahvusvahelisse spordiliikumisse, uute ja uuenenud spordiseltside ja -klubide tegevust, saavutusi jne. Värskest kirja pandud ülevaade on kindlasti täpsem kui aastate tagant meenutatu.

Seekordse võistluse raskuskese on nihutatud biograafilistele materjalidele. Nii autobiograafiad kui ka teiste spordiinimeste põhjalikud elulood on teretulnud, kuna käsil on Eesti spordi biograafilise leksikoni täiendatud kordustrüki ettevalmistamine.

Dokumentaalsete uurimuste kõrval on hinnatud ka ainult isiklikele või kogutud mälestustele baseeruvat tööd.

Tööde maht ei ole piiratud. Masinkirja puhul ootame esimesi eksemplare. Arvutikirja puhul palume väljatrükile lisaks teksti ka flopikettal või muul infokandjal. Esitatu väärtust tõstavad illustratsioonid (joonised, skeemid jne.), hea vormistus ja lisamaterjalid (fotod, dokumendid, trükised, esemed jne.) antud teema kohta. Kõik materjalid jäävad muuseumi kogudesse. Paremate tööde autoreid premeeritakse.

Juhiste ja täpsema info vajadusel palume astuda kontakti Eesti Spordimuuseumiga aadressil Rüütli 15, 51007 Tartu, tel. 7300754 või 7300750, fax 7300763, E - mail: info@spordimuuseum.ee

Võistlustööde esitamise viimane **tähtaeg on 31. märts 2009.**

KROONIKA

MEENUTATI VÕRKPALLI SUURPÄEVA

Valeri Maksimov

16. septembril Tallinnas, Kalevi keskus esietüüdis ajalookonverents "40 aastat Kalevi võrkpallurite suurvõidust" tõi Kalevi meeskonna NSVL meistritiitli võidu aastapäeva tähistama sadakond inimest ja nimeka esinejaskonna.

Konverentsi avamisel tervitasid NSV Liidu meistreid ja ajaloopäevast osavõtjaid Kalevi esimees **Peeter Kreitzberg**, Tallinna abilinnapea **Kaia Jäppinen**, EOK president **Mart Siimann** ja Eesti Võrkpalli Liidu president **Vilja Savisaar**, andes võrkpallimeistritele üle kingitused.

*Kalevi võrkpallimeeskond rivis 40 aastat tagasi (ülal konverentsi kutsel)
ja nüüd konverentsil Kalevi saalis*

Võrkpalli arengust võrdluses korvpalliga rääkis faktirohkelt spordiajaloolane **Rein Järva**, kõnekaid andmeid oli pakkuda Kalevi meeskonna tollasel treeneril **Olaf Märjal**, spordisündmustega suhestunud poliitilist tausta 1968. aastal kommenteeris majandusteadlane, omaaegne Eesti võrkpallimeister **Tiit Made**.

Sõna sekka ütlesid Venemaa Võrkpalliföderatsiooni juhatuse liige **Aleksandr Saprõkin**, kauaegne Soome võrkpallijuht **Torsti Seppälä**, president

Arnold Rüütel, toleaeagne Eesti Spordikomitee esimees **Heino Sisask**, Kalevi meeskonna kapteni Peet Raigi esimene abikaasa **Kulle Raig**, treener ja õppejõud **Ellen Liik**, meistrite poolt tänas meelepidajaid **Henn Karits**. Laulis inseneride meeskoor.

Konverentsi korraldas Eesti Spordiselts Kalev koostöös Eesti Võrkpalli Liidu ja Kalevi võrkpalliveteranidega.

KOOLITUSPÄEV VIIMSI

Viive Reesar

Kolmapäeval, 1. oktoobril kogunesid Viimsis kindral Laidoneri muuseumis 17 seltsi liiget, et läbi viia järjekordne koolituspäev. Kahe tunni jooksul saime teada palju huvitavat Johan Laidoneri (1884–1953) elust, tema õpingutest Vilno sõjakoolis ja abiellumisest 1911. aastal Poola aadliverd Maria Kruszewskaga. 1912. aastal lõpetas leitnant Johan Laidoner Peterburi sõjaväeakadeemia, 1913. aastal sündis poeg Michael, aga 1914. aasta suvi lahutas perekonna, algas I Maailmasõda. Selle lõppedes alanud Vabadussõjas määrati alampolkovnik Johan Laidoner Eesti sõjavägede ülemjuhatajaks, peagi aga ülendati kindraliks. Vabadussõja teenete eest sai Johan Laidoner 1923. aastal Viimsi mõisa keskuse Tallinna lähedal. Sealt ta ka 19. juulil 1940 koos Mariaga Venemaale küüditati. Viimast korda nägi Maria oma meest 24. aprillil 1952 Butõrka vanglas Moskvast. Johan Laidoneri teened Eesti Vabariigi tekkes ja püsimises on hindamatud.

Kuna samale päevale langes Heldur Tuulemäe sünnipäev, laulsid seltsikaaslased talle tervituslaulu Johan Laidoneri töökabinetis.

Lõpuks vaatasime päevakohast filmi.

ESIMESE VÕIDUSÕIDUAUTO JUUBEL

Uno Aava

5. oktoobril täitis 50 aastat Estonia marki võidusõiduautode sünnist. Seda sündmust tähistati pidulikult Tallinna Tehnika Kõrgkoolis (TTK). Vaatamiseks oli üles rivistatud 11 ajaloolist võidusõiduautot. Tudengid tegid ülikooli hoovil näidissõitu enda ehitatud kaasaegse võidusõiduautoga *Formula Studenti* (FS), millega juulikuus Silverstone ringrajal toimunud võistlusel saavutati 13. koht 72 konkurendi seas. Ajaloo meenutamiseks oli välja pandud arvukalt pildistende.

Ajaloopäeva avas TTK rektor **Arvi Altmäe**. Avasõnad ütles ka Eesti Autosporti Liidu president **Toomas Sildmäe**. Ettekandeid oli kuus.

Selle loo kirjutaja rääkis, kuidas valmis **Ants Seileri** konstrueeritud esimene võidusõiduauto ESTONIA–1 ja kulges selle edukas start Leningradis 5. oktoobril 1958. aastal, esimesele järgnenud võidusõiduautode ESTONIA–2 ja ESTONIA–3 ehitamine ning ESTONIA–3 seeriatootmine Tallinna

Autoremonditehases. Ta tuletas kohalolijatele meelde, et Ants Seileri osalusel konstrueeriti ja valmistati 11 erinevat võidusõiduauto ESTONIA. Kahjuks hukkus andekas konstruktor ja võidusõitja Ants Seiler 1968. aastal võidusõidul Riias.

TTK autoala õppetooli juhataja, meistersportlane autospordis **Juhan Sein** meenutas ESTONIA võidusõiduautode konstruktsiooni iseärasusi ja uudsusi võrreldes teiste tolleaegsete sama klassi võidusõiduautodega. Ta rääkis ka TPI-st tehasesse tööle suunatud noorte inseneride **Kalle Keele, Vello Kitse, Rein Sillati** jt. panusest järgmiste võidusõiduautode konstrueerimisel ja valmimisel.

Võidusõiduauto ESTONIA-19 (millel esmakordselt kasutati antitiiba) konstruktor **Rein Siim** rääkis edukatest markidest ESTONIA-9, 14, 15, 16 ja 18, mida valmistati tehases seeriatoodanguna sadu eksemplare ja võideti nendel NSVL meistrivõistlustel pea kõik medalid.

Seejärel esines andekas võidusõitja, täistiibauto ESTONIA-21 konstruktor, praegu harrastuslendurina tegutsev **Raul Sarap**, kes pajatas, kuidas tal tulid uued ideed ja mõtted võidusõiduauto konstruktsiooni täiustamiseks.

Formula Student meeskonna kapten **Ruben Lend** koos **Sten Soomlaisiga** rääkisid FS valmimisest ja tulevikuplaanidest. FS projekt võimaldab tudengitel õppetöö teoreetilise osa kõrval saada kogemusi reaalse inseneritöö valdkonnast, tõstes nende konkurentsivõimet.

Formula Student köitis tähelepanu

Endine minister ja võidusõitjana ringradadel võite maitanud **Toivo Asmer** meenutas oma võistlemiseaegu, kuid puudutas ka käesoleva haridussüsteemi puudusi, mistõttu koolitatakse kõrgharidusega insenere Eesti majandusele vajalikust vähem.

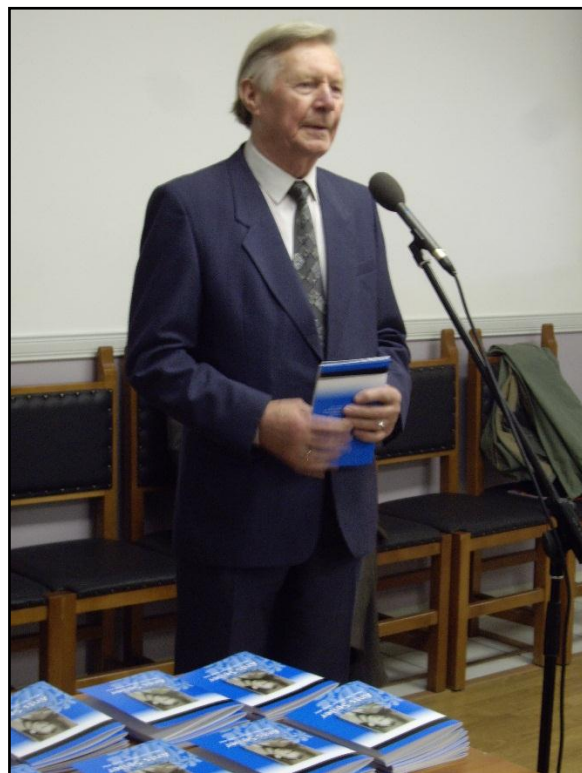
Kuuenda ettekande tegi võidusõiduautotehase Kavor (endine Tallinna Autoremonditehas) direktor, võidusõitja **Meelis Telliskivi**, kes rääkis enda konstrueeritud Estonia–26-9st ja põhjustest, miks lõpetati üldse autode ehitamine. Viimane mudel oligi Estonia–26-9, mis valmis 2001. aastal.

Erinevaid Estonia marki võidusõiduautosid valmistati Tallinna Autoremonditehases/Kavoris aastatel 1958–2001 kokku 1337 tükki. Neid tehti liiduvabariikide ja sotsmaade võidusõitjatele ning üks auto nii Šotimaale kui USA-le. Auto oli populaarne kogu NSV Liidus. Eesti ringrajasõitjad-kalevlased võitsid nendel autodel NSVL meistrivõistlustel 56 medalit, neist 22 kuldset. Võideti ka kaks sotsialismimaade Sõpruse karikasarja karikat. Tuntumad võidusõitjad olid **Toomas Napa, Madis Laiv, Enn Griffel, Toivo Asmer** jt.

Estoniate 50. sünnipäevast võttis osa majandusminister **Juhan Parts**, kes huviga tutvus eksponaatidega ja oma kokkuvõttes sõnavõtus toetas Toivo Asmeri poolt tehtud kriitikat praeguse haridussüsteemi kohta, mis ei soosi vajalikul määral tehnilist haridust, vaid paneb rõhu ärijuhtide, kultuuritöötajate jt. koolitusele. Ta tõi eeskujuks TTK/TTÜ tudengite meeskonna poolt valmistatud võidusõiduauto *Formula Student*, mis näitab, et on tulemas potentsiaalseid noori insenere. Kuid kas sellest projektist kujuneb võidusõiduautode ESTONIA valmistamise jätkumine, otsustab aeg.

Esiplaanil Juhan Sein ja Toivo Asmer

Uno Aava tutvustamas uut raamatut

Esitleti ka äsjailmunud raamatut: “Ants Seiler. Mees, kes kihutas ajast ette.”, mille koostas selle loo kirjutaja.

Oli ilus ajaloopäev, kus osalesid mitmed Eestile ja ESTONIAATELE kuulsust toonud endised võidusõitjad, võidusõiduautode konstruktorid ja ehitajad. Koos istuti veel kohvilauas ja meenutati möödunut.

80-AASTANE VILJANDI JOOKSUTRADITSIOON

Ille Palm ja Aime Pärnakivi

11. oktoobril toimus Viljandi muusikakooli ruumes Viljandi Linnavalitsuse, Viljandimaa Spordiliidu, Eesti Spordimuuseumi ja Eesti Spordiajaloo Seltsi korraldusel ettekandepäev: 80-aastane Viljandi jooksutraditsioon. Enam kui 50 osavõtja ees juhatas päeva **Heiki Raudla**. Tervitusi ütlesid Viljandi linnapea **Kalle Jents** ja Eesti Spordimuuseumi direktor **Mati Tolmoff**.

Põhiettekanne „Jooksude osatähtsus Viljandi spordielus“ tegi **Ilmar Kütt**. Ta esitas huvitavaid fakte ümber järve jooksu ajaloost ja tuntud inimeste arvamusi selle jooksu kohta. Viljandi järvejooks on ainus jooks Eestis ja võib-olla ka Põhjamaades, kus võitja nimi raiutakse kohe kivist. Ka peetakse arvestust kõigi osavõtjate kohta. Samuti pole teisi jooksuüritusi, mis oleksid kestnud 80 aastat, seda ka läbi sõjaaastate. Ainulaadseks pidas kõneleja, et kaks meest (Einart Alus ja Benno Viirandi) on sellest osa võtnud 50 korda. Lühidalt peatus Ilmar Kütt teistel Viljandi jooksuüritustel, nagu näiteks ümber linna jooks ja kaks korda aastas peetav 3–12-aastaste laste jooks ümber Paala järve. Ettekannet illustreeris 79. jooksu videofilm.

Annes Andresson meenutas oma isa Theodor Andressoni kui Viljandi suurjooksu algatajat 1928. aastal. Pikemalt peatus ta Theodori spordifilosoofial.

Einart Alus rääkis emotsionaalselt oma viiekümnel järveringil kogunenud muljetest.

Ettekandepäeva teine osa algas 11-kordse jooksu võitja Hubert Pärnakivi intervjuuga videosalvestuse vahendusel. Seejärel rääkis **Aime Pärnakivi** lühidalt raamatu „Legendaatne Hubert Pärnakivi“ saamisloost.

Ajakirjanik **Sulev Oll** kõneles teemal „Spordimehe kolm palet“.

Viljandis elav teenekas kirjandusteadlane **Ants Salum** mõtiskles teemal „Raamat kui mälestusmärk“. Skulptuuriga võrreldes on raamat küll hapramast materjalist, kuid sellest hoolimata võib olla kestmam. Pealegi ei ole raamat mitte ainuline, vaid kättesaadav paljudes eksemplarides.

Kunstnik **Aate-Heli Õuna** sõnavõtt oli suunatud noortele (keda seekordsel üritusel oli arvukalt) – miks nad võiksid Hubert Pärnakivist kirjutatud raamatut lugeda.

Kaarel Zilmeri arvamus raamatust luges ette Heiki Raudla.

*Jooksumehed mitmest põlvkonnas (vasakult):
Ants Kuusik,
Pavel Loskutov,
Einart Alus
ja Maido Keskküla*

Vaba mikrofoni kasutasid oma mõtete avaldamiseks jooksumehed **Pavel Loskutov, Rein Leinus ja Lembit Pettai**.

Tallinna jooksuklubi Hermes poolt oli välja pandud huvitav ja rikkalik pildivalik Viljandi jooksudest ning klubi tegevusest. Pildid on teinud klubi president **Jaan Vehlmann**, kellel viimastel aastatel on fotokaamera kaaslasena ka distantstil.

SELTSIÕHTUL RÄÄGITI AUTO-MOTO TEEMAL

Heldur Tuulemäe

16. oktoobri õhtupoolikul tulid Kalevi sportlasklubis kokku Tallinna spordiajaloolased. Seekord oli päevateemaks „50 aastat esimese Estonia võidusõiduauto valmimisest ja 40 aastat Ants Seileri hukkumisest“. Lektoriks oli seltsi liige **Uno Aava**, Ants Seileri sõber ja kaasvõistleja. Saime teada, et Ants Seiler (1930–1968) oli väga hea mootorrattur ja veelgi parem autovõidusõitja. Lisaks osaline konstruktorina 15 võidusõiduauto Estonia loomisel. Aastail 1958–2002 valmistati Eestis 1337 võidusõiduauto Estonia.

Ants Seileri võidusõidud algasid 1948 soolomootorrattastega, jätkusid 1959 autorallidega ja lõppesid 1968. aasta 2. juunil Baltimaade meistrivõistluste I etapiga Riias Bikernieki ringrajal, kus teisel ringil toimus traagiline õnnetus.

Uno Aava Ants Seilerist: „Ta oli korralik, nõudlik nii enda kui teiste suhtes. Täpne, sõnapidaja ja kohusetruu. Võidusõiduautode loomine oli tema kutsumus nagu on kirjanikule raamat, kunstnikule maal või kujurile ausammas.“

PIERRE DE COUBERTIN JA KAUNID KUNSTID

Daimar Lell

Mööda maailma rändav näitus on valminud Saksa Olümpia- ja Spordimuuseumi koostöös Rahvusvahelise Pierre de Coubertini Komitee ning

Navacelle de Coubertin'i perekonnaga. Enne Eestit on näitust eksponeeritud Kölnis ja Pariisis. Eesti Spordimuuseumisse jõudis see haruldane näitus 2006. aastal asutatud Olümpiamuuseumide Koostöövõrgustiku (mille asutajaliige Eesti Spordimuuseum on) näituste programmi raames ning Eesti Olümpiakomitee toetusel.

Prantsuse pedagoog Pierre de Coubertin (1863–1937) oli mees, kes taaselustas keha ja vaimu koosharimise põhimõtted, luues visiooni, mida tänapäeval tuntakse olümpismina. Olümpismi olulise tahuna nägi Coubertin ühtlasi ka võimalust, et sport ja kunst suudavad käsikäes eksisteerida. Ta kinnitas, et "olümpiamängudel ei eksponeerita mitte üksnes lihastugevust, tegemist on ka vaimse ja kunstilise sündmusega."

Olles omandanud 19. sajandi lõpu klassikalise hariduse, peitus Coubertinis parasjagu suur kunstilooome vajadus – seda enam, et tema isa Charles de Coubertin (1822-1908) oli ka ise nimekas kunstnik. Kahtlemata oli kodust saadud kasvatus üks Coubertini mõjutajaid ka tema olümpismi arendamise teel, mille käigus jõudis ta hiljem ka olümpiamängude kunstikonkursside ideeni. Aastail 1912–1948 kuulusidki kunstikonkursid olümpiaprogrammi.

Walter Winansi skulptuur "Ameerika traavlid" sai Stockholmi olümpiamängude kunstikonkursil kuldmedali

Näituse avamisel spordimuuseumis seletusi jagamas teadussekretär Kalle Voolaid (fotol paremal)

Näitus „Pierre de Coubertin ja kaunid kunstid” tutvustab Coubertini ja tema perekonna originaal-kunstiloomingut. Esmakordselt jõuavad laiema avalikkuse ette haruldased, just selle projekti tarbeks kokku kogutud kunstiteosed, mille autoriteks on Coubertinide pere liikmed, kaasa arvatud Pierre de Coubertin ise. Pole kahtlust, et väljapanek aitab kaasa Coubertini kultuurilise ja pedagoogilise tausta paremale mõistmisele ja sedakaudu olümpialiikumise kultuuriliste aspektide selgemale avamisele.

Väljapaneku moodustavad umbes 25 originaaltaiest (peamiselt Charles de Coubertini akvarellid) ning umbes 20 muud originaaleset (medalid, auhinnad,

olümpiamängude kunstikonkursside võidutööd jne). Lisaks ilmestavad näitust mitmed fotod, dokumendid, diplomid ning trükised.

Näitus „Pierre de Coubertin ja kaunid kunstid” on Eesti Spordimuuseumis avatud 1. veebruarini 2009.

HERMANNIST LUIGENI

Sellist nime kandis Eesti Spordimuuseumis laupäeval, 25. oktoobril toimunud kiirkõndijate päev, kus **Tiit Rosenbergi** juhatamisel kohtusid vestlusringis mitme põlvkonna võistluskäijad ja esitleti ka teemakohast statistikakogumikku „Hermannist Luigeni”

Ettekandepäev koondas kokku eilsed ja tänased käijad, treenerid, kohtunikud ja spordiajaloo huvilised, kes üheskoos heitsid pilgu tehtule, analüüsisid käimise hetkeseisu Eestis ning ala olemusvõitlust oma püsimaajäämise eest kogu maailmas.

*Tiit Rosenbergile (vas.) ulatab
tänutäheks raamatu Enn Mainla*

*Kiirkõndijate päeval osalejad said vaadata
väljapanekut Toomas Rosenbergi kogutud
käimisalastest materjalidest*

Kiirkõndijate päeva avas Eesti Kergejõustikuliidu president **Erich Teigamägi**. Ajaloolise ülevaate võistluskäimisest Eestis andis **Erlend Teemägi**. **Ülo Tuulik** meenutas oma kokkupuuteid kahekordse olümpiapronksi Bruno Jungiga. **Toomas Rosenberg** rääkis Bruno Jungi mälestusvõistlustest. EKJL peatreener **Aivo Normak** arutles teemal: “Kuhu läheb ja jõuab võistluskäimine?” Sõna said ka käijad ise – võistluskäimise kohast oma elus rääkisid **Margus Luik** ja **Jekaterina Jutkina**. **Heino Susi** jagas oma käimistreeneri kogemusi kirjalikus vormis, tema ettekande luges ette Rait Männik. Võistluskäimisele kohtuniku vaatevinklist lähenes **Jaan Aavakivi**.

Sõnavõtuga esines käimisveteran **Albert Vaino**. Oma poole sajandi taha jäävat käijakarjääri meenutas ka vana-aasta õhtul 80. juubelini jõudnud **Heino Sisask**.

Erich Teigamägi

Erlend Teemägi

Ülo Tuulik

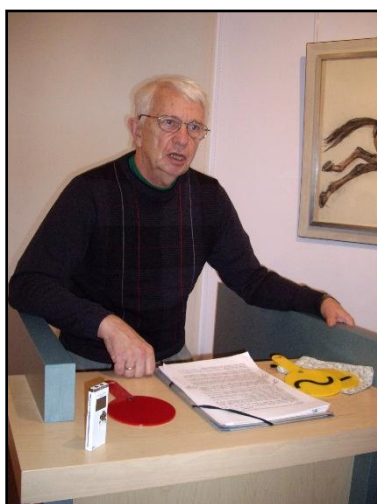
Toomas Rosenberg

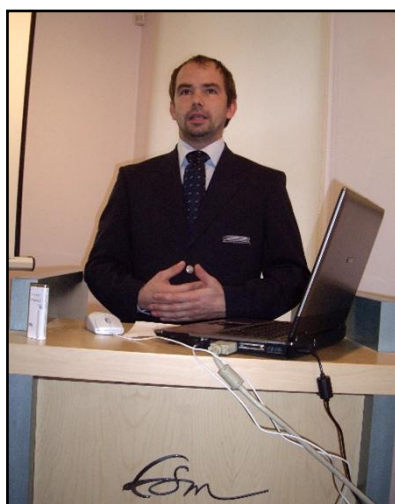
Jekaterina Jutkina

Margus Luik

Jaan Aavakivi

Aivo Normak

Heino Sisask

Selline Eesti kergejõustiku ühele alalõigule pühendatud sügisene üritus toimus spordimuuseumis juba kuuendat aastat. Seekord siis oli juttu võistluskäimisest. Kergejõustikualadele saab ring peale kergejõustiku 100. juubeliaastal – teatejooksude tutvustamisega järgmisel sügisel.

JÕGEVAL TÄHISTATI PALUSALU 100. SÜNNIAASTAPÄEVA

1. novembril süüdati küünlad Kristjan Palusalu istutatud tamme tähiskivi ees Jõgeva Piiri pargis ja spordihoones Virtus toimus maadlusturniir ajalehe Vooremaa auhindadele, mis seekord oli pühendatud kahekordse olümpiavõitja 100. sünniaastapäevale. Eesti Spordimuuseum pani spordihoonesse üles Kristjan Palusalu juubelile pühendatud näituse.

Küünalde süütamisega on ametis võistluse ellukutsuja Ants Paju ja kahekordne maailmameister August Englas, oma järke ootab spordimuuseumi direktor Mati Tolmoff (taga keskel). Parempoolsel fotol Palusalu austajad tema tamme all.

EOA PEKINGI OLÜMPIAKONVERENTS

Dorpati konverentsikeskuses toimus 8. novembril Eesti Olümpiaakadeemia Pekingi olümpiakonverents. Taolised olümpiamängude järgsed arutelud on saanud traditsiooniks. Seekord olid **Mehis Viru** juhatatud konverentsil esinejateks **Gerd Kanter**, **Indrek Tustit** ja **Raul Rebane**, kes analüüsisid teed olümpiavõiduni. Kultuuriministeeriumi asekanstler **Tõnu Seil** andis ülevaate sportlaste toetamisest riiklikest vahenditest ja kehakultuuriteaduskonna õppejõud **Aave Hannus** tutvustas spordipsühholoogia võimalusi sportlase arengu hoogustamisel.

Konverentsi kuulajate esireas istuvad Gerd Kanter ja Raul Rebane

KÜLAS OLİ PRESIDENDI TREENER

Ille Palm

Seltsi novembrikuu päeval spordimuuseumis olid külalisteks isa-poeg Raimund ja Aivar Kokk, kohal oli ka pereema Heldi.

Legendaarne sporditegelane **Raimund Kokk** (sündinud 1915) jutustas meeleolukalt oma spordile pühendatud elust, mis seotud eeskätt Jõgevamaaga. Raske on üles lugeda kõiki tema ettevõtmisi ja saavutusi, neid võiks vaadata raamatutest *Sporditegijad Kalevi-poja tegude maalt* (2008) ja *Presidendi võrkpallitreener* (2005). Kogu elu spordiga seotud Raimund Kokk võib ennast uhkelt presidendi treeneriks nimetada, kuna omal ajal käis Jäneda Põllumajanduse Tehnikumis tema võrkpallitreeningutel ka Arnold Rüütel. Lisaks sporditööle on Raimund Kokk ka tuntud akordionimängija.

Raimund Kokk ja Aivar Kokk

Vanem poeg **Aivar Kokk**, Jõgeva maavanem rääkis enda seostest spordiga, peamiselt tegevustest Jõgevamaa spordi edendamiseks – Kalevipoja uisumaraton, võrk- ja korvpalliplatside rajamine üle maakonna, jalgrattalaenutused, tenniseväljakud Jõgeval, mitmesugused muud Jõgevamaad haaravad spordiprojektid.

KILLUKENE TALLINNA OSAKONNA TÖÖMAILT

Rein Järva

Tallinna osakonna 20. novembri klubiõhtule oli kutsutud olümpiavõitja Ants Antson, kellel üheksa päeva varem oli täitunud seitsmekümnes aastaring. Paraku ei saanud Antson seekord tulla ja niimoodi kujunes välja vabas vormis klubiõhtu. Siinkirjutaja õhtu juhina andis sõna eranditult kõigile kohaletulnuile nõu vaba mikrofoni korras – mis kellelgi hingel spordiajaloo või spordiga üldisemalt seonduvat.

Rein Järva muretses selle pärast, et meil on kirjutatud ja välja antud meetrite viisi raamatuid Eesti spordist, kuid seda kõige tähtsamat ikkagi ei ole – nimelt „Eesti spordi üldajalugu“. See on jätkuvalt häbiks Eestile kui väikesele tugevale spordiriigile. Meie selts harrastusajaloolastena sellega toime ei tule, küll võime abiks olla. Kokku peaks selle loo panema mõni keskmise põlve kutseline ajaloolane. Ilmub ju selliste uurijate sulest väga erinevaid Eesti ajaloo alaseid kapitaalsete uurimusi, miks siis mitte ka spordiajalugu. **Valdur Tamming** tundis muret Eesti sisulise spordiajakirjanduse muutumisest halvemuse poole. Enam ei ole sportlaskonnal, spetsialistidel, huvilistel häälekandjat, kus saaks omi mõtteid väljendada. Seenioride spordist ei saa kusagil kirjutada. Veel on Tammingul südamel meie noorte spordiajakirjanike sõnakasutus ja terminoloogia. Televisioonis muud ei ole kui „mõttepaus“ minutilise vaheaja asemel, paljud sportlased tituleeritakse „legendaarseteks“, isegi veel tegevspordlased. See peaks olema väga erandlik sõna mõne tõesti legende loonud sportlase puhul. Korvpallis on ikkagi punktid, mitte laskmisele omaselt „silmad“, aga see on kõigisse väljaannetesse elama asunud termin. **Valeri Maksimov** informeeris meid tema poolt kirja pandud Eesti võrkpalli ajaloo peatsest trükkiminekest ja uue ESBL-i ühe koostajana 2010. aastaks plaanitavast uuest teatmeteosest. **Uno Aava** on võtnud eesmärgiks Eesti spordiseaduse teksti muutmise nii, et ka mitteolümpiaalad ja eelkõige tehnikasport oleksid spordialade nimekirjas. **Heldur Tuulemäe** pühendab aega spordiselti Nõmme Kalju ajaloo uurimisele. **Helvi Eriksoni** mõtteis mõlgub kirjutada Eriksonide suguvõsa sportlastest. **Väino Viherpuu** avaldas soovi kirja panna loo Aia tänava ujula kuulsusrikkast ajaloost. Tulid ju sellelt veelt NSVL meistrid ja rekordiomanikud (Endel Edasi, Endel Press, Gunnar Pärn, Ulvi Voog jt). **Rein Pajur** kirjutab praegu neljandat raamatut poksi ajaloost, juba on koos väga palju materjali. **Hans Torim** teeb järke

ehk teist osa oma meenutustele, mille esimene osa sai sel aastal muuseumi auhinnavõistlusel II auhinna. Torimi ettepanek on pidada rohkem selliseid nõ ajurünnakuid, kus saaks rääkida Eesti spordi valupunktidest. Üks valupunkt, mis talle muret teeb, on noorsportlaste kasvatamine. Veel paneb Torim ette tõsta kõrgemale Leopold Tõnsoni kui Eestis organiseeritud spordile alusepanija rolli. **Erlend Teemägi** on päevast päeva töös Eesti kergejõustiku 100-ndaks juubeliks välja antava kergejõustiku ajaloo raamatu käsikirja kallal. **Aarand Roosi** köidab teema „100 aastat eesti sporti Venemaal“. Ta soovib kunagi sellise uurimuse kaante vahele saada. Samuti plaanib ta 2009. aastal välja anda oma nõ kogutud teosed, kus on kõik tema uurimused sees. **Juhan Maidlo** on valminud Kalevi ajaloo 5. köite („Liidrid“) käsikiri ja Kalev plaanib selle 2009. aastal välja anda.

Üldiseks märkuseks jäi, et praeguses ainukeses Eesti spordiväljaandes Sporditäht on vähe või üldse mitte ruumi marginaalsematele spordialadele. See peaks olema ka ESAS-i üks strateegiline eesmärk – olla pidevalt taganttorkijaks Eesti spordi sisulise ajalehe väljaandmise taastamisel.

TARTU ÜLIKOOLI AKADEEMILINE SPORDIKLUBI 100 JA KEHAKULTUURITEADUSKOND 80

Selliseid auväärseid juubelitähtpäevi tähistati 22. novembril konverentside, näituste, aktuse ja vilistlaste kokkutulekuga.

Akadeemiline spordiklubi peab oma sünnidaatumiks üliõpilaste spordiseltsi Sport ametliku tegevuse algust 1908. aastal. Kevadest kestnud juubeliürituste sari kulmineerus TÜ spordihoones juubelinäituse avamise ja ajalooalbumi esitlusega.

TÜ ASK 100. aastapäeva näitust spordihoones avamas spordimuuseumi direktor Mati Tolmoff ning uudistamas Nora Kutti, Maret Kutman ja Evi Krass

Kehalise Kasvatuse Instituudi asutamisega Tartu Ülikooli arstiteaduskonna juurde 1928. aastal sai Eestis alguse akadeemiline kehakultuuriharidus. Seda tähtpäeva tähistati TÜ raamatukogus avatud näitusega „80 aastat kehakultuuriharidust Tartu Ülikoolis” ja TÜ aulas konverentsiga „Kehakultuurihariduse hetkeseis ja tulevikusuunad.”

ESAS AASTAKOOSOLEK JA VII KONVERENTS

Ille Palm

Traditsiooniliselt seltsi aastapäeval 28. novembril toimunud aastakoosoleku avas seltsi esimees Enn Mainla, kelle ettepanekul valiti koosoleku juhatajaks Paul Kuldkepp ja protokollijaks Ille Palm.

Mälestati aasta jooksul lahkunud liikmeid **Gunnar Veeberit, Juhan Mandret, Mati Marki ja Heinrich Savot.**

Eelneva aasta seltsi tegevuse võttis kokku Enn Mainla ja Tallinna osakonna tööst rääkis Rein Järva (vt *aruandeid allpool lühendatud kujul lk. 19-21-23*).

Palul Kuldkepp koosolekut juhatamas

Spordileksikoni uue väljaande koostamise jätkuvatest raskustest rääkisid Valeri Maksimov ja Aare Oja. Sõna võtsid Lembit Pettai ja Heldor Käärats.

Koosolek valis **Henn Saarmanni** Eesti Spordiajaloo Seltsi auliikmeks. ESAS kiidutunnistuste said **Uno Aava, Valter Lenk ja Viljandi linnavalitsus** ning tänukirjad **Märt Ibrus, Nora Kutti, Heldor Käärats, Valeri Maksimov, Ants Promet, Aime Pärnakivi, Aarand Roos, Juhan Sein, Ilmar Taluste, Erlend Teemägi, Hans Torim, Heldur Tuulemäe ja Vello Viirsalu.**

Traditsiooniks on saanud seegi, et aastakoosolekule järgneb ettekandepäev või konverents. Seekord jätkus kokkusaamine seltsi VII konverentsiga, mis algas diskussiooniga teemal „Kas olümpiaaraamat vastab ootustele?” **Valeri Maksimovi** initsiatiivil viie tuntud ajakirjaniku arutelu Pekingi OM raamatu taustal viis järelduseni, et meie olümpiaaraamatute sari on unikaalne. Sõna võtsid: Aigar Saliste, Ago Marksoo, Lembit Pettai, Daimar Lell. Terve rida ettepanekuid oli Rein Järval (*pikemalt saab vestlusringis kuuldust lugeda allpool lk 23–26.*)

Peale vaheaega peeti veel neli ettekannet. **Rait Männik** esitas illustreeritud ülevaate kõigi kaasaegsete olümpiamängude medalitest. **Erlend Teemägi** meenutas olümpiaaraamatute sarja algatajat Peet Soosaart ja tema aega. **Vello**

Viirsalu ettekande „Eestlaste teine olümpiaraamat ja selle autor Lembit Järver” esitas Ille Palm. **Heino Sisask** rääkis oma kolmest teekonnast läbi võimukoridoride olümpiamängudele.

Rait Männik

Erlend Teemägi

EESTI SPORDIAJALOO SELTSI 2007/2008 TEGEVUSAASTAST

Enn Mainla

Seltsi liikmeskonna tõusukõver pole nii hoogsalt enam tõusnud, kuid 144-ni jõudnud numbri juures on see mõisteta. Juurde on tulnud viis liiget (Matti Jaanus, Priit Neeme, Aleksander Guštšin, Marko Noorma ja Siim Vilba) ja mis selle juures kõige parem – neist kaks viimast on alla 20 aasta vanad.

Arvatavasti on Teataja toonud seltsi liikmeteni enam-vähem kõik seltsi elus toimuva, aga allpool siiski lühidalt olulisemast aasta tegevuses.

Juhatus pidas nõu reeglina kord kvartalis, kuid kitsamas ringis või elektroonilisel teel arutati probleeme muidugi ka jooksvalt töö käigus.

Seltsipäevi peeti 10, mille raames ka kaks koolituspäeva. Mais oli võimalus ennast harida arhiivinduses: õppuse Eesti Ajalooarhiivis viis läbi arhivaar Edith Seegel. Oktoobris käidi teadmisi ammutamas Eesti Sõjamuuseumis Viimsis. Seltsipäevade esinejateks olid Evald Mäepalu, Urmas Saaliste, Rein Kirsipuu, Anatoli Krikun, Kalle Voolaid, Daimar Lell, Edgari Treier, Raimund ja Aivar Kokk. Aprillis Ruudi Toomsalu 95. sünniaastapäeva tähistamisel nii Tallinnas kui Tartus pidas põhiettekande Aarand Roos. Tallinna osakonna seltsiõhtutest, käigust Eesti Filmiarhiivis vanu spordifilme vaatama ning muudest ettevõtmistest annab täpsema ülevaate Tallinna osakonna esimees Rein Järva.

Paljudel kokkusaamistel tuli jutuks ja arutusele uue ESBL koostamise probleemaatika. Ka VII suvekoolis, tuttavas kohas Tartu spordiveteranide Peipsiäärses suvekodus Lagedil, oli olümpialaste biograafiate koostamine põhiteemaks.

Loomulikult olid spordiajaloo seltsi liikmed osalised veel paljudes spordiajaloolistes ettevõtmistes, mida küll selts ise otse ei korraldanud, kuid mis seltsi liikmete aktiivsel toel ja osalusel teoks said. Näiteks Eesti Spordimuuseumis toimunud kiirkõndijate päev, mil ilmus ka trükis – „Hermannist Luigeni“, on suuresti seltsi liikmete teene. Nüüd juba kuue selle kergejõustikustatistika sarja trükise koostamisel olid tegevad mitmed seltsiliikmed, kellest eriti tahaks esile tõsta Erlend Teemäe, Ilmar Voltri ja Aare Oja panust.

Seltsi Teataja ilmus tavapäraselt kord kvartalis, st. aruandeperioodil ilmus neli numbrit (nr 44–47, koostas ja toimetas Enn Mainla). Toimetiste sarjas on äsja ilmunud meie kunagise seltsikaaslase Aavo Miidla koostatud „Keegli- ehk veeremängu areng Eestis” ja peaaegu trükivalmis on naisvõimlemist käsitlev ammuoodatud number, mis ootab ilmuniseks finantssüsti.

ESAS on olnud jätkuvalt Eesti Spordimuuseumi koostööpartneriks traditsioonilistel teatmematerjali kogumise võistlustel, mis on jõudnud juba XXXI korrani. Seekord lisandus 39 tööd 36 autorilt, kellest pea pooled on seltsi liikmed, mis tähendab, et seltsi osakaal näitab rõõmustavalt suurenemise märke. Auhinnasaajateks ongi valdavalt seltsi liikmed ja siin on seniste suveräänsete liidrite Vello Viirsalu, Nora Kutti ja Vambola Remmeli tõsisteks konkurentideks kerkinud Valter Lenk ja Hans Torim, kes esikohad näpsasidki.

Kalevi ajaloopäevade traditsioon toetub endiselt meie seltsi liikmetele. Sellel aastal oli teemaks auto-motosport. Meie seltsikaaslased Uno Aava, Ants Promet ja Juhan Sein olid põhiraskuse kandjad. Aastat võibki auto-motospordi aastaks nimetada, sest Uno Aava initsiatiivil tähistati Ants Seileri 40. hukkumise aastapäeva ja tema sulest ilmus ka kena meenutusraamatuke Ants Seilerist. Samuti oli Uno Aava ja Juhan Sein võidusõiduauto Estonia 50. juubeli tähistamise ürituste korraldamise taga.

Regionidest väärib kiitmist Pärnu oma kuraditosina ajaloopäevaga, kus korraldamise teatepulk anti Vambola Remmeli ja teiste teenekate tegijate poolt üle Heldor Kääratsile. Ida-Virumaal, täpsemini Kohtla-Järvel tähistati raskejõustiku 120. aastapäeva Ilmar Taluste korraldamisel meenutuste ja näitustega. Tiit Lääne korraldatud Paduvere talumuuseumi III vabaõhu-konverentsi teemat „Sinimustvalge – Eesti spordirahva innustaja” aitas lahata teise hulgas ka Valdur Tamming.

Kõigele krooniks oli kahtlemata ISHPESI (rahvusvaheline kehalise kasvatus ja spordi ajaloo ühing) IX seminar Tartus Dorpati konverentsikeskuses juuli algul. Seminar toimus küll TÜ Kehakultuuriteaduskonna egiidi all (kõrgkoolid on tavaliselt ka teistes riikides nende esinduslike foorumite taga), kuid põhiraskus langes siiski ESM-ile ja loomulikult ka aitas ESAS jõudu mööda kaasa. Selle kaaluka rahvusvahelise spordiajaloolaste foorumi heal tasemel korraldamisega tõestas Eesti oma võimekust ka spordiajaloo vallas ja ka meie seltsi nimi hakkas maailmas märkimisväärselt heledamalt paistma. Eks sellegi läbi, et 60st ettekandest olid neli seltsi liikmetelt (Linda Martis, Aarand Roos,

Daimar Lell ja Enn Mainla). Seminari korraldamisel olid abiks Aarand Roos, Uno Aava, Märt Ibrus jt.

ISHPES seminarist inspireeritud Eesti spordi biograafilise leksikoni kolmanda trüki täiendatud ja parandatud variandi koostamine on sisuliselt suuresti langenud ESASi hooleks. Paraku on toimetus (Aare Oja, Erik Lillo, Rene Rinaldo ja Valeri Maksimov) surutud äraootavale positsioonile, sest finantsküsimate lahendamine pole kulgenud vajalikus tempos. Aga viimased sõnumid Tallinna poolt lubavad tulevikku vaadata optimistlikumalt.

Kahjuks peame täna tõdema, et ka enamus seltsi liikmeid ei näidanud head eeskuju loidudele alaliitudele. Üleskutsele, et algatuseks võiks käeprooviks olla iga seltsi liikme poolt enda kohta täidetud ankeet, vastasid ainult mõned kohusetundlikumad. Tahaks loota, et lähemal ajal siiski laekuvad kõigilt ankeetvastused, mis tutvustaksid teid teistele ja kui lugu leksikoni ei mahugi, jääks vähemalt spordimuuseumi jälg igast spordiajaloo seltsi liikmest.

Spordiajaloo sõbra raamatariivilisse on viimase aasta jooksul seltsi liikmetelt lisandunud mõnigi sisukas väljaande. Nii on Eesti spordi aastaraamatu lünkliku perioodi 1940–1955 täiteks ilmunud ka teine osa (1950–1955). Tavapäraseks saanud nobedusega pandi ka sellel aastal Juhan Maidlo taktikepi all kokku Eesti Spordi aastaraamat eelmise aasta kohta. Sellelgi aastal on paljudel ilmunud spordiraamatutel Tiit Lääne nimi.

Ka seekord ei pääse mööda finantsprobleemidest. Seltsi tegevus oleks olnud mõeldamatu ilma Eesti Kultuurkapitali toeta, kes ikka on selleks ka raskematel aegadel võimalusi leidnud. Toetus on võimaldanud kompenseerida ka sõidukuluseid üritustest osavõtul, kuid ei pea tähendama seda, et poleks vaja ka iga seltsiliikme panust ühisesse eesmärki, kui mitte enama, siis liikmemaksu näol. Enamat on läkitanud Hans Moks, Helgi Pedel, Arno Sillat jt. Täname!

Lõpetuseks kiidan kõiki agaraid seltsiliikmeid, kes on näidanud oma huvi üles üritustes osavõtuga ja ilmutanud initsiatiivi spordiajaloo edendamisel. Suur tänu eelkõige spordimuuseumi töötajaile, kes meie ettevõtmisi on toetanud, aga ka teistele kaasaaitajaile, kellega koos möödunud aasta jooksul seltsi tegemisi on edendatud. **Jõudu ja tervist edaspidiseks kõigile!**

TALLINNA OSAKONNA TÖÖST NOVEMBRIST NOVEMBRINI

Rein Järva

Tallinnas on hetkel 55 seltsiliiget. Ilma kahtluseta tuleb saavutuseks pidada meie osakonna 21 liikme osalusel koostatud “Eesti spordi aastaraamat 1950–1955”, mis ilmus selle aasta algul. Kuid juba on käivitatud veelgi tõsisem projekt – “Eesti spordi aastaraamat 1918–1940”, mis kujuneb eelmistest võrratult raskemaks, kuna ajaline distants tagasivaates on pikem ja säilinud algmaterjale vähem. On ütlema tagi selge, et sellise töö teostumise korral näitaks selts veelkord

oma võimekust Eesti spordiloo uurimisel, seda eeskätt siis sporditulemuste uurimisel.

Uurimistööde alalt tahaks ära märkida mitmeid nimesid. Tavapäraselt heal tasemel on vanameister Erlend Teemägi, kes on lõpetamas Eesti kergejõustiku 100-ndaks juubeliks 2009. aastal väljaantava ajalooramatute käsikirja, lisaks brošüür kiirkäijatest ja uurimus Kadrioru staadionist. Siis teine vanameister Juhan Maidlo, kellel on praktiliselt valmis Kalevi ajalooramatute sarja 5. osa käsikiri, mis peaks ka 2009. aastal ilmuma. Meie ühe vanema pallimängu, võrkpalli, ajalooramat on käsikirjas valmis ning ootamas trükijärge – autoriks Valeri Maksimov. Ning on meil neljaski viljakas uurija – Aarand Roos, kes sel aastal uuris Ruudi Toomsalu Ameerika

Rein Järva kõnepuldis

aastaid, mille eest sai muuseumi teatmematerjali kogumise võistlusel eriauhinna. Samal võistlusel pälvis II auhinna Hans Torim töö eest “Meenutusi ja meenumisi” I osa eest. Sama võistluse parima essee esitas Märt Ibrus nime all “Loomulikult korvpallist”. Ergutusauhinna sai Ants Promet “Kustunud tähed” nimelise töö eest, mis kajastas auto-motospordi saavutusi aastaist 1948–1963. Ning lõpuks veel ESS Kalevi abil kaante vahele saanud Uno Aava uurimus – “Ants Seiler. Mees, kes kihutas ajast ette”. Brošüür on tema noorelt lahkunud sõbrast.

Tavapäraselt kohtusime Tallinna seltsikaaslastega kord kuus Kalevi sportlasklubis seltsiõhtutel. Külal on meil käinud Kaupo Metsur ja Helvi Erikson, viimane oli siis jutumärkides külaline, ta ju meie oma inimene. On olnud temaatilisi kokkusaamisi. Märtsikuus meenutati Juhan Maidlo ja Valeri Maksimovi eestvedamisel 50 aasta möödumist Spordilehe ilmuma hakkamisest. Tegu on suure spordiajaloolise väärtusega väljaandega, mis 35 aasta jooksul kajastas parimal kombel Eesti ja ka rahvusvahelist sporti. Aprillis tegi Aarand Roos kokkuvõtte uurimusest Ruudi Toomsalu Ameerika aastate kohta, selle esitas ta ka Tartus. Meie auto-moto mehed Uno Aava, Juhan Sein ja Ants Promet valmistasid ette aprillikuise Kalevi ajaloopäeva Kalevi auto-moto ajaloo teema. Augustikuus käisime heas mõttes hinge sisse puhumas Hiiumaa spordiloo uurimise huvilistele, loodame sealt saada paremal juhul meie seltsile meretagust sektsiooni. Septembrikuu seltsipäeval meenutasime Erlend Teemägi ja Heldur Tuulemäe suu läbi 60 aasta möödumist üliedukast Eesti noorkergejõustiklaste esinemisest üleliidulistel koolinoorte esivõistlustel. Oktoobrikuus avardasime oma silmaringi Eesti Sõjamuuseumi ehk ka teise nimega – Laidoneri muuseumi

külastamisega ning klubiõhtul tutvustas Uno Aava raamatukest Ants Seilerist. Viive Reesar ja Heldur Tuulemäe aitasid kaasa Tõnu Võimula haua korrastamisele Rahumäel. Nüüd, nädal tagasi, planeerisime kokkusaamist seitsmekümneseks saanud Ants Antsoniga, kuid kahjuks ei saanud olümpiavõitja tulla ja niimoodi tegime omavahelise vestlusringi, kus tuli välja väärt mõtteid ja ettepanekuid.

Tegevust kokku võttes usun küll, et Tallinnas on tore liikmeskond, kes Eesti sporti armastavate inimestena ka edaspidi oma vagu edasi ajavad.

Lõpetuseks: meie ajalooseltsil peaks lähiaastail olema kaks strateegilist eesmärki. Esiteks: leida ambitsioonikas koolitatud ajaloolane, kes tahaks kätte võtta Eesti spordi üldajaloo koostamise ja teiseks peame igati rauda taguma, et taastada sellise spordiväljaande ilmumine, mis Eesti sporti kajastab ja kus saab ennast väljendada. Sisuliselt on vaja SpordiSirpi, mida riik lõviosas rahastaks.

MILLIST OLÜMPIARAAMATUT ME TAHAME?

Daimar Lell

28. novembril toimus spordimuuseumis ESAS VII konverentsi sessioonina vestlusring meie olümpiaraamatute sisu ja vormi teemal. Vestlusringi vedasid teada-tuntud (spordi)ajakirjanikud **Vahur Kalmre**, **Tiit Karuks**, **Gunnar Press**, **Erik Lillo** ja **Valeri Maksimov**.

Arutelu lähtealuseks oli olümpiaraamatutest värskeim – äsjailmunud Pekingi suveolümpiamängude raamat, mille peatoimetajaks Gunnar Press ning üheks autoriks Tiit Karuks.

Sissejuhatuse teinud **Valeri Maksimov** esitas kolleegidele ja arvukale publikule kohe mitu küsimust. Kas on mõtet olümpiaraamatuga kiirustada, kui konkureerivat raamatut ilmumas ei ole? Kas olümpiaraamatut peaksid ikka tegema olümpiamängudel kohalolevad ajakirjanikud või hoopis keegi teine? (Maksimovi arvates ei pruugi kohalolek raamatut veel paremaks teha.) Kas olümpiaraamatut loetakse ka või ainult ostetakse? Kas praegune olümpiaraamatu maht on paras või mitte?

Vahur Kalmre tõdes, et olümpiaraamatute ilmumine iseenesest on äge, lausa fenomenaalne nähtus. Arutelud nende sisu ja vormi üle aga lõputud. Kalmre arvates ei ole viimaste aegade tendents, et olümpiaraamatu panevad kokku mängudel viibivad ajakirjanikud, mitte päris hea. Temale kui lugejale meeldiks, kui raamat erineks juba ajalehes kirjutatust. Paraku aga kedagi spetsiaalselt olümpiaraamatut kirjutama ei saadeta ega palgata. Seetõttu puudub viimastel raamatutel ka isikupära.

Tiit Karuks ütles, et tõstatatud kiiruse/põhjalikkuse probleem ilmselt jääbki. Samas on selge, et endisaegsele kaheaastasele olümpiaraamatu valmimise tsüklile pole tänapäevases maailmas mõtete enam mõelda. Veidi võiks tema

arvates seda tsüklit siiski pikendada. Pekingi raamat võinuks Karuksi arvates ilmuda näiteks detsembris. Heameelt tundis Karuks aga selle üle, et vähemalt sel aastal suudeti ainult üks olümpiaraamat ilmutada. Kaks raamatut (viimati 2006. aastal) Eesti-suguses riigis on ju absoluutne totrus. Lugejana eelistaks Karuks olümpiaraamatut, millel on vähe autoreid. Oma lemmikuna tõi ta välja Paavo Kivise 1972. aasta Müncheni suvemängude raamatu, ka Valter Heueri koostatud raamatud on väga head. Tänapäevased raamatud on just autorite rohkuse tõttu (Pekingi raamatul näiteks 22 autorit) hallid. Samas on ka selge, et väljaandmise kiiruse tõttu käiks olümpiaraamatu kokkupanemine ühele inimesele üle jõu. Seega probleem jääb ning head lahendust ei näigi olevat.

Vestlushoos on (vasakult) Erik Lillo, Gunnar Press, Tiit Karuks, Vahur Kalmre ja Valeri Maksimov

Viimaste olümpiaraamatute peatoimetaja **Gunnar Press** nentis, et endisaegsed olümpiaraamatud ilmusid hoopis teistsuguses keskkonnas – polnud meil nähtavaid teleülekandeid, internetist rääkimata. Inimeseni jõudnud infohulk oli võrreldamatult väiksem. Kommenteerides olümpiaraamatute (autoritest tulenevat) sarnasust ajalehtedes olümpiamängude ajal ilmunule, avaldas Press lootust, et ehk on tänased raamatud kirjutatud tuleviku jaoks. Kohe ilmumise järgselt, kui kõik sündmused veel värskelt meeles, neid tõesti vaevalt keegi põhjalikult lugema hakkab. 5–10 aasta pärast on tegemist aga igati lugemisväärse materjaliga.

Väljaandmise kiiruse kohta ütles Press, et venitamisel pole mingit mõtet, sest ajakirjanikud naasevad oma igapäevase töö juurde ning olümpiaraamatu tegemine vajuks nii või naa tahaplaanile. Seega väljaandmise tsükli pikendamine raamatut tänasel päeval paremaks ei teeks. Sellega, et mõni autor on parem kui teine ning seetõttu ka raamatu tase kõikuv, oli ka Gunnar Press nõus, kuid ta leidis ka, et inimestele tuleb anda ka võimalus õppida. Sügava kummarduse tegi ta nende ees, kes üksi on (isegi kahe aastaga) suutnud olümpiaraamatuid kirjutada.

Erik Lillo lisas, et olümpiaraamatu tugevus selgubki aastate pärast. Tema enda jaoks on olümpiaraamatud töövahenditeks, mistõttu pole ta võib-olla kõige objektiivsem hindaja. Tänapäevaste raamatute sünnivalu on ta lähedalt näinud, kui kolleegid artikleid lausa lennujaamades, iga vaba minutit ära kasutades, kokku panevad. Lillo jaoks teeb raamatu halvaks selle hakkimine reklaamiga. Milleks on reklaami vaja panna teksti sisse? Võib-olla pole neid firmasid juba 5–6 aasta pärast olemaski, mis infot see siis lugejale annab? Õnneks suudeti Pekingi raamatus tänatavad kenasti raamatu lõppu koondada. Nii see võiks jääda, sest on selge, et toetajateta tänasel päeval olümpiaraamatut välja ei anta. Veel lisas Lillo, et vaatamata tänapäevasele tehnikale pöörasele arengule ja infotulvale, ei asenda televisioon ega internet olümpiaraamatut.

Vahur Kalmre polnud siiski päriselt nõus tänapäevaste olümpiaraamatute tegijate põhjendustega, et justkui määraksid välised tegurid olümpiaraamatute olemuse juba varem ette. Tema sõnul pole olemas olusid, on inimesed, kes teevad. Ning Kalmrele meeldiks tegijad, kes oleksid rohkem subjektiivsed ega kardaks oma käekirjal raamatu lehekülgedel välja paista. Vaid selliselt saaksime 5, 10 või pikema aja tagant öelda, et see raamat on Kivise, Pressi või Heueri nägu. Praegune raamat on Pekingi, aga mitte autorite nägu. Kalmre jaoks on tänane olümpiaraamat liiga informatiivne, kõikidest aladest pole üldse vaja kirjutada, need võib rahumeeli ainult statistika ossa jätta. Pekingi raamatu suurimaks nõrkuseks pidas Kalmre fotovalikut, emotsioone fotodel vähe ning Eesti fotograafid on üldse tahaplaanile jäänud.

Kalmre viimane väide pani saali kihama. Gunnar Pressi märkis üllatunult, et Saksa kolleegid olevat talle just kadedusega meie olümpiaraamatu pildivalikut kiitnud. Kiirelt raamatu uuesti üle sirvinud Tiit Karuks kiitis samuti fotosid ega saanud sellest etteheitest aru. Eesti fotograafidest rääkides arvas Press, et võib-olla ei saadud igale poole ligi, aga üldiselt oli ta siiski piltidega väga rahul.

Vahepeal tunti kuulajate hulgast huvi, kes on see müstiline tellija, kellele Gunnar Press pidevalt vihjab, ning kas see tellija ei sooviks järgmistele mängudele lähetada 3–4 raamatu tegijat, kel puuduks kohustus paralleelselt oma väljaannetele artikleid kirjutada.

Gunnar Pressi sõnul on olümpiaraamatu tellijaks olümpiakomitee ning variant, et kedagi spetsiaalselt raamatu pärast olümpiamängudele lähetama hakataks, kõne alla ei tule. Esiteks tõstaks see tuntavalt raamatu hinda, samuti on võimatu saada neile kirjutajatele akrediteeringut. Nad lihtsalt ei pääse mängudele ligi! Viimase ülirasvavalikkuses küll mitmed kohalolnud kahtlesid. Valeri

Maksimovgi ütles Andrus Laansalu näitel, et hästi saab kirjutada ka eemalt ehk siis mängudele sõitmata.

Olümpiaraamatu hind ja tiraaž olid samuti kõne all. Gunnar Press andis teada, et seni on Pekingi olümpiaraamatut müüdud 11 000 eksemplari. Torino talimängude olümpiaraamatute tiraaž oli Eesti mõistes aga lausa kosmiline. Toona anti välja kaks erinevat raamatut ning mõlema tiraaž oli umbes 14 000! Seega on tegemist tõelise müügihitiga.

Pikema analüüsiga esines Rein Järva. Temagi esindas seda lugejate osa, kelle jaoks olümpiaraamat on eeskätt käsiraamat või infoallikas, mitte juturaamat. Järva arvamuseks oli, et olümpiaraamat peaks kajastama Eesti sportlaste kõiki tulemusi – kvalifikatsioonist alates finaalkatseteni välja, ka tuleks eraldi ära märkida kõik (Eesti) rekordi parandused jne. Küljendamisel võiks lehekülgede servadele jäävat tühja osa täita aga huvitavate faktidega – vanim võistleja, noorim võistleja jne. Sinna võiks mahutada infot ka treenerite ning teiste taustajõudude kohta. Ka üldist statistikat võiks Järva arvates veel laiendada, näiteks tuua kergejõustikus tulemustega ära kõik finaali pääsenud. Gunnar Press pareeris viimaseid ettepanekuid sellega, et tellijapoolsed (jällegi!) mahud ei võimalda kõike kirja panna, ruumi lihtsalt pole. Treenerite koha pealt arvas ka Erik Lillo, et vanasti oli asi lihtsam, siis oli ühel treeneril mitu õpilast, nüüd aga on ühel sportlasel mitu treenerit, teistest abistajatest rääkimata. Nende kõigi äramärkimine läheb mitmeski mõttes keerukaks.

Vestlusringi kokkuvõtteks leiti, et koos muutustega meie ümber peab muutuma ka olümpiaraamat, vanu raamatuid kopeerida ei saa. Samas tuleb jääda enda juurde, ajada oma rida ning mitte võistelda näiteks internetiga. Arutelud on aga igasuguse töö juures vajalikud, nende käigus saavad tegijad nii uusi mõtteid kui enda tegemistele tuge, mis samuti vähetähtis pole. Kas seekordses vestlusringis osalesid ka Vancouveri taliolümpiamängude raamatu koostajad, seda veel ei teatud, kuna ühtegi kokkulepet veel sõlmitud pole.

KÜLAS OLÜMPIAMEES TIIDREK NURME

Ille Palm

Detsembrikuu seltsipäeva külaliseks oli Pekingi olümpiamängudel hästi esinenud keskmaajooksja **Tiidrek Nurme**, kes jutustas väga ülevaatlilikult oma lapsepõlvest, konarlikust noorukiajast, spordi juurde jõudmisest, oma põhimõtetest, Pekingisse jõudmisest ning esinemisest seal. 42 aastat vastu pidanud Mart Vildi 1500 m rekordi ületamist ei pidanud ta veel oma võimete laeks. Rekordile vaatamata arvas ta, et paremad väljavaated on tal siiski pikematel distantsidel. Tõsine spordimees on seadnud endale ka tõsised sihid – hästi esineda ka Londoni olümpiamängudel.

*Ennustus-
võistlusel II
koha saanud
Meelis Jukk
(vasakul) saab
Tiidrek Nurmelt
auhinnaks
raamatu
“Peking 2008”,
seda jälgib
võistluse
läbiviija
Daimar Lell*

ESIKOLMIK KOLME SENTIMEETRI SEES

Daimar Lell

Spordimuuseumi näituse „Eestimaa kettad” raames toimunud ennustusvõistluse, kus „selgelt tuli näha” Gerd Kanteri kettaheite tulemust Pekingi olümpiamängudel, lõpptulemused kujunesid ülipõnevaks. Kokkuvõtteid võistlusest tehti spordimuuseumis 3. detsembril.

Teatavasti saavutas Gerd Kanter Pekingis võidu tulemusega 68.82. Ennustusvõistluse esikolmik mahtus kõigest kolme sentimeetri sisse, kusjuures eksiti vastavalt 1, 2 ja 3 sentimeetriga! Kõige täpsem ennustaja oli **Kristjan Küttis**, kelle pakkumiseks oli 68.83, veidi suuremat eksimust lubasid endale **Meelis Jukk** (68.84) ja **Marian Laur** (68.85). Vähem kui meetriga eksisid lisaks esikolmikule veel 23 arvajad.

Ühtekokku lasti ennustuskasti 137 talongi, üle 70-meetrine tulemus oli neist märgitud koguni 102le. Pakkujate positiivset optimismi näitab seegi, et kehtivast maailmarekordist (74.08) arvas Kanterit Pekingis kaugemale heitvat 18 ennustajat. Kõige optimistlikum osaleja märkis talongile koguni tulemuse 84 meetrit, alla 65 meetri ei pakkunud keegi.

Ennustusvõistlusel osalesid ühesuguse entusiasmiga nii lapsed kui eakamad inimesed, nii mehed kui naised ning välismaalasedki. Viimastest nõ kaugeim pakkuja oli pärit Kanadast.

Ennustusvõistluse parimatele andis autasumeened üle Pekingi olümpiamängudel suurepärase jooksuga uue Eesti rekordi 1500 m jooksus püstitanud Tiidrek Nurme.

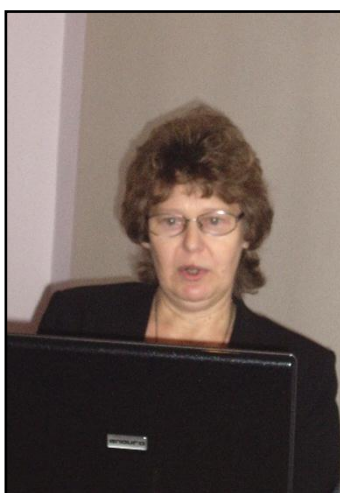
SPORT JA KUNST

Sellisel teemal toimus 5. detsembril Eesti Spordimuuseumi XX konverents, mis oli pühendatud spordimuuseumis avatud näitusele „Pierre de Coubertin ja kaunid kunstid”.

Spordi ja kunsti vahetõlki oli vaagima tulnud oma töötajate kõrval ka mitmed kunstiteadlased. Spordimuuseumi teadussekretär **Kalle Voolaid** rääkis mõningatest aspektidest Pierre de Coubertini maailmavaates. Kunstikriitik **Enriko Talvistu** arutles teemal „Pierre de Coubertini eksiarvamused kunsti manipuleerimisel”. Näituste osakonna juhataja **Helve Parmas** andis ülevaate kunstist Eesti Spordimuuseumi kogudes. **Mai Levin** Eesti Kunstimuuseumist tegi kokkuvõtte spordi ja sportlaste kujutamisest Eesti kunstis.

Enriko Talvistu

Helve Parmas

Mai Levin

*Vaade saali. Esireas istuvad Kalle Voolaid
ja EOK president Mart Siimann*

Spordiriietuses mannekeenid

Teises sessioonis kaldus jutt rohkem moekunsti valda. Eesti Kunstiakadeemia õppejõu **Anu Ojavee** püüdis spordiriietuses leida funktsionaalse ja kunstipärase sümbioosi. Peavarahoidja **Kaie Voolaidi** ja teadur **Helve Otto** ühisettekandest sai ülevaate spordiriietusest Eesti Spordimuuseumi kogudes. Siiani küll rohkem kaugushüppajana tuntud **Tõnis Sahk** mõtiskles teemal „Sürrealistlik sport” ja mõningaid seinale rippuma jäänud tema loomingu näiteid saab mõni aeg muuseumis veel vaadata. Teadur **Kaarel Antons** nägi Eesti spordikarikatuuris ajaloo allikat.

EOA AASTAKOOSOLEK

5. detsembri õhtupoolikul peeti Eesti Spordimuuseumis ära Eesti Olümpiaakadeemia aasta-koosolek. Aruande esitas EOA tegevjuht **Reele Remmelkoor** (pildil). Kooliolümpiamängude kõrval on akadeemia hoolega tegelenud olümpismi ja olümpiaajaloo tutvustamise ja levitamisega. Võimalik on kohale tellida ka vastav rändnäitus.

EESTI OLÜMPIAKOMITEE SAI 85 AASTASEKS

8. detsembril tähistati Tallinnas Lillepaviljonis EOK 85. aastapäeva.

Eesti Olümpiakomitee kõrgeima autasu – teenetemärgi – pälvisid August Englas, Vesteinn Hafsteinsson, Gerd Kanter, Heino Kruus, Andres Lipstok ning Tiit Nuudi.

EOK hõbedaste teeneteplaatidega autasustati Tõnu Endreksoni, Jüri Jaansonit, Tatjana Jaansonit, Jaak Lipsot, Raul Rebast, Tõnu Tõnistet, Toomas Tõnistet ning Maarika Vösut.

EOK president Mart Siimann andis ROKi auhinna “Sport ja noored” üle haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele.

Sünnipäevatorit

12. detsembril saatsid tartumaalased Dorpati konverentsikeskuses ära spordi-aastat 2008 ja autasustati paremaid. Vasakpoolsel pildil usutleb õhtu juht Madis Ligi veteranide parimaks tunnistatud Martin Kutmami, parempoolsel on õhtu lõbusama poole eest hoolitsenud Tartu spordijuht Veljo Lamp spordifänni rollis.

Jõulu eel, 19. detsembril külastas spordimuuseumi Aleksander Tammert, kes jäi pildile keldrigaleriis ikka veel avatud kettanäitusel oma stendi uudistades

NAISTE VÕIMLEMISE GRAND OLD LADY SUUR JUUBEL

23. detsembril täitus Eesti naiste võimlemise ühel alustalal – **Lidia Uustalil** 90. aastaring. Paar päeva varem, 20. detsembril kogunes Eesti Spordimuuseumi teda austama arvukalt tema õpilasi, endisi kolleege ja teisi lähedasi inimesi. Meenutati pildi ja sõna vahendusel juubilaril rohkem kui 60 aasta pikkust sinasõprust spordiga, tema pikaaegset tööd ülikooli võimlemispedagoogina ja treenerina ning kooliõpilaste juhendajana, tema loodud emotsionaalseid võimlemiskavu ja suuri teeneid meie naiste võimlemisharrastuse edendamisel.

◀ *Lidia Uustal külalisi tervitamas*

Juubilaril tegemisi tutvustab Linda Martis (seisab vasakul), kuulajad esireas on Maige Šois, Hilja Tidriksaar, Nora Kutti, Estelle-Signe Vikman ja Ethel Kudu

JÕUD TALLETAB OMA AJALUGU

Eestimaa Spordiliidus Jõud valmis **Ants Saare** koostamisel ülevaade spordiliidu tegevusest aastatel 1990–2007. Aastate lõikes on kirja pandud tähtsamad sündmused alates taasloomise päevast 11. juulil 1990. aastal, sealhulgas juhtivorganite poolt vastu võetud otsused, korraldatud spordivõistluste ning seminaride ajad ja kohad, loetelu ilmunud trükistest jne.

Tööd toetati Eesti Rahvuskultuuri Fondi Eesti Olümpiakomitee allfondi stipendiumiga.

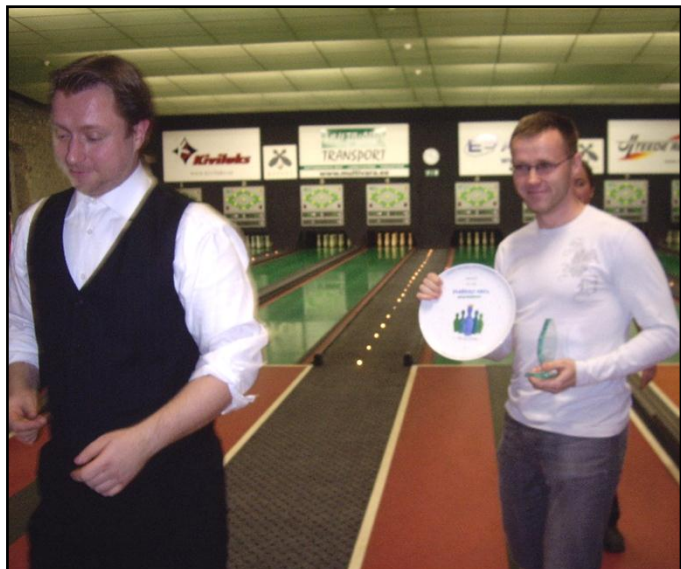
ESITLETI ESM JA ESAS TOIMETISTE KAHEKSANDAT NUMBRIT

19. detsembril toimus Zelluloosi keeglisaalis Tallinnas Eesti Veeremängude Liidu sportkeegli seksiooni korraldamisel Eesti sportkeegli 115. aastapäeva tähistamine koos värskelt ilmunud Toimetiste 8. numbri, mille alapealkirjaks on “Keegli- ehk veeremängu areng Eestis”, esitlusega. Kenas kujunduses raamat sisaldab Eesti Spordimuuseumi XV teatmematerjali kogumise võistlusel III koha saanud **Aavo Miidla** ülevaadet keegli ajaloost, mida mõnevõrra on täiendanud EVML sportkeegli seksiooni president **Kaido Kirs**. Põhiliselt perioodi 19. saj. lõpust kuni 1940. aastani käsitlev raamat on üsna rikkalikult illustreeritud fotodega keeglimängu ajaloost ja keeglimängijate võidetud auhindadest, mis pärinevad nii spordimuuseumist kui erakogudest.

Toimetiste 8. number on müügil Eesti Spordimuuseumi müügipunktis hinnaga 99 krooni.

*Eesti Veeremängude Liidu
president Aivar Vadi*

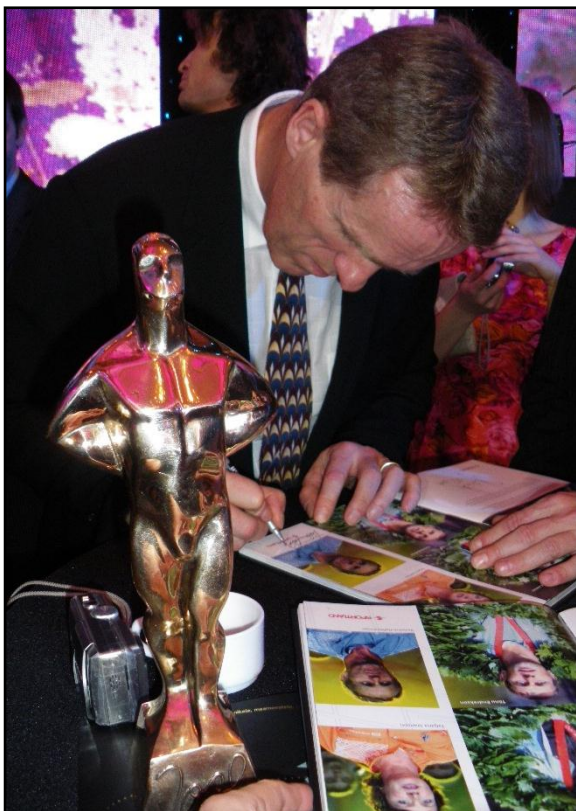
*Sportkeegli seksiooni president Kaido Kirs
ja 1028 kurikaga 200 viske rekordi eest
saadud auhinnaga Markko Abel*

AASTA SPORTLASED VALITUD

Estonia kontserdisaalis 26. detsembril toimunud 2008. aasta sportlaste austamisõhtul pälvivad Kristjani-nimelise auhinna tennisist Kaia Kanepi ja kettaheitjast olümpiavõitja Gerd Kanter, aasta võistkonnaks pärjatud olümpiahõbedane sõudmise kahepaat ning aasta treeneriks tunnistatud Vesteinn Hafsteinsson.

Spordiaasta tähed Estonia kontserdisaali laval

Vesteinn Hafsteinsson

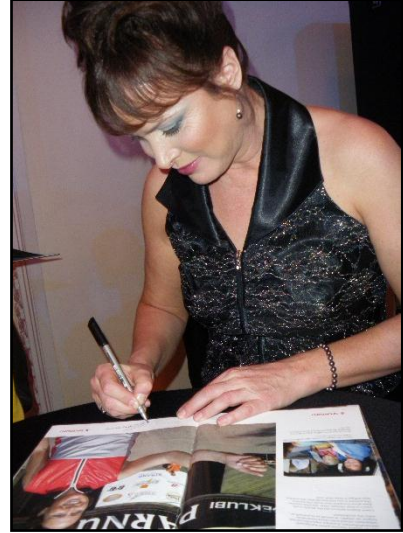
Gerd Kanter

Kaire Leibak

Tõnu Endrekson ja Jüri Jaanson

Tatjana Jaanson

IN MEMORIAM

HEINRICH SAVO

19.07.1920 – 21.11.2008

Tartu kalevlasena oma sporditeed alustanud Heinrich Savo on harrastanud paljusid spordialasid. 1930. aastate lõpul kuulus ta Eesti rahvuskoondisesse jäähokis ja jalgpallis. Pärast sõda jätkas ta sportlikku tegevust piiri taga – algul põgenike laagrites Saksamaal, hiljem Ameerika Ühendriikides. Ta oli üks Eesti Spordiliidu USAs (1954) ja Eesti Sport Paguluses Informatsioonikeskuse (1976) asutajaid.

2001. aasta sügisel, Tartu Kalevi 100. aastapäeva eel, jõudis Ameerikast Heinrich Savo vahendusel kodumaale Tartu Kalevi ajalooline lipp. Ka Savo ise tuli taas elama oma sünnilinna, kus ta võttis aktiivselt osa spordiajaloo seltsi tegevusest.

HENN SAARMANN

19.07.1934 – 17.12.2008

75-ndal eluaastal lahkus pärast pikka võitlust haigustega omaaegne spordijuht, -ajakirjanik ja -ajaloolane Henn Saarmann.

Valgamaal Kuigatsis sündinud Saarmann tegi endale kõigepealt nime maletajana, võites 18-aastaselt Eesti maamaletajate turniiri ja kuuenda koha NSV Liidu maamaletajate turniiril. Malesõbraks jäi ta kogu eluks, kolleegid Spordilehes mäletavad hästi tema emotsionaalseid kiirpartiisid meister Jüri Randviiruga. Enne spordiajakirjanikuks saamist (1966) jõudis ta olla juhtivatel kohtadel Eesti maaspordiühingutes Kolhoosnik ja Jõud.

Spordilehega sidus Hen Saarmann end veerand sajandiks (aastani 1991), jõudes kirjandusliku kaastöölise staatusest toimetaja (praeguses mõistes peatoimetaja) ametikohani. Vilka organisaatorina andis Saarmann oma panuse vabariiklikus väravpalli- ja tõstesporti föderatsioonides, kaheksa aastat kuulus Rahvusvahelise Tõstesportdiliidu ajaloo- ja statistikakomisjoni ning Rahvusvahelise Spordiajakirjanike Assotsiatsiooni liikmeskonda.

Sestap polnud imekspandav, miks Saarmannist sai Eesti spordiajaloo jäädvustaja – algul mitmesuguste trükiste ja aastaraamatute autorina, suurima saavutusena aga Eesti Spordi Biograafilise Leksikoni mõtte algataja ja peakoostajana (koos Erlend Teemäega). Ta oli Eesti Spordiajaloo Seltsi asutajaliige ja tänavu sai temast ka seltsi auliige.

Henn Saarmanni jäävad mäletama paljud spordisõbrad ja seltsikaaslased.

ÕNNITLEME 2009. AASTA JUUBILARE!

∞ 85 ∞

HELGI PEDEL
ANTS KALA
HILJA-ELIISE GURŽINSKI

21. jaanuaril
10. juunil
22. juulil

∞ 80 ∞

KALEV PENSA
ERLEND TEEMÄGI
HEINO ROSS
ENDLA PEETS
LEMBIT KOIK
RUBO KÕVERJALG
HELDUR TUULEMÄE
VALTER LENK
KALJO-MIHKEL JOHANNES

11. jaanuaril
10. aprillil
5. juunil
2. augustil
3. septembril
16. septembril
1. oktoobril
17. novembril
23. detsembril

∞ 75 ∞

HELDOR KÄÄRATS
ARVO KRUUS
JOHANNES MILLER
PAUL KULDKEPP

24. jaanuaril
20. aprillil
7. juulil
10. augustil

∞ 70 ∞

REIN-VELLO OJAVERE
ILMAR TALUSTE
REET MALLENE
REIN PAJUR
HELLE HALLIKA
HELVI ERIKSON

6. jaanuaril
8. jaanuaril
27. veebruaril
6. mail
7. augustil
2. novembril

	∞ 65 ∞	
VELLO PLUUM		5. veebruaril
PRIIT NEEME		2. aprillil
ERIK LILLO		29. juunil
VIIVE REESAR		24. septembril
OLAV VEREV		26. oktoobril
ENN MAINLA		21. novembril
	∞ 60 ∞	
MÄRT IBRUS		13. jaanuaril
VALERI MAKSIMOV		2. oktoobril
	∞ 55 ∞	
ELLE ÕUN		3. jaanuaril
AARE ARULA		25. oktoobril
	∞ 45 ∞	
ARNO SILLAT		6. aprillil
ERKI KEEL		22. novembril
	∞ 35 ∞	
AARE OJA		15. märtsil
RAIT MÄNNIK		19. aprillil
	∞ 20 ∞	
MARKO NOORMA		20. aprillil
SIIM VILBA		29. augustil

INFORMATSIOON!

Liikmemaksu (mis vastavalt üldkoosoleku otsusele on 50 krooni, pensionäridel 25 krooni) ja toetusi on võimalik tasuda Eesti Spordiajaloo Seltsi arveldusarvele nr. 10152001602002 või saata seltsi juhatusele Spordimuuseumi (Rüütli 15, Tartu 51007) kas seltsi esimehele Enn Mainlale (tel. 7300754, 56497632, fax 7300763, E-mail: enn@spordimuuseum.ee), laekur-varahoidjale Rait Männikule (tel. 7300771, 5119369, E-mail rait@spordimuuseum.ee), Tallinna osakonna liikmetel oma osakonna laekurile.

□ □ □ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Kasutatud ka ESM kodulehel ilmunud materjale
Fotod: Enn Mainla, Jaan Vehlmann ja Rait Männik**

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr 48
koostas ja toimetas Enn Mainla**